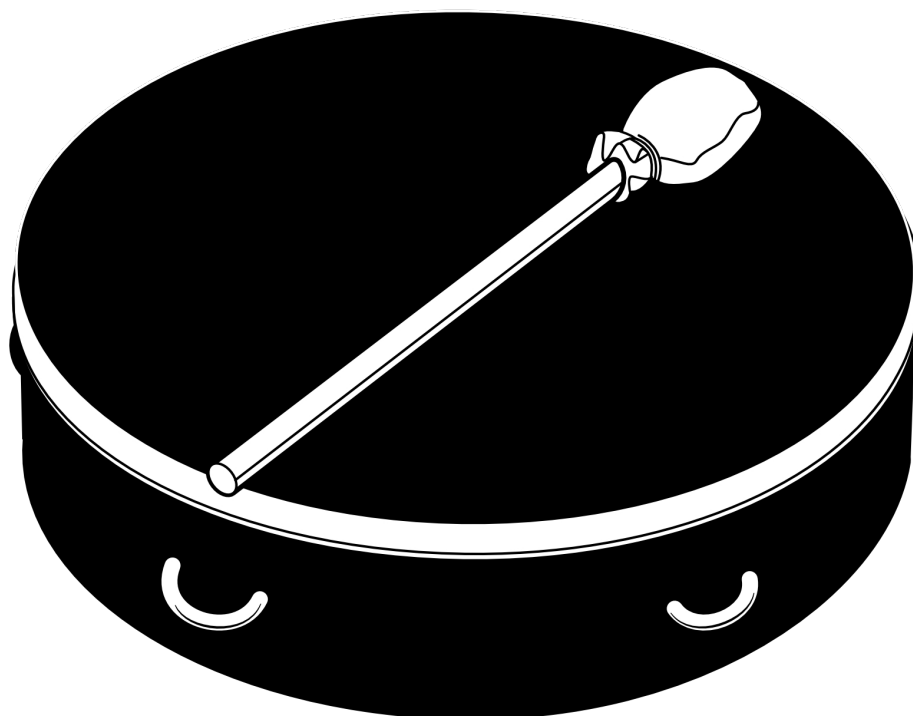

Bębny tradycyjne

W polskiej muzyce ludowej najszersze zastosowanie spośród instrumentów perkusyjnych zyskał bęben obręczowy

Bęben obręczowy

Bęben obręczowy ma jedną membranę naciągniętą na przetak bez sita lub specjalnie wykonaną drewnianą obręcz. Skóra zamocowana jest za pomocą metalowej obrączki i naciągu śrubowego lub gwoździ. Na obwodzie instrumentu znajdują się otwory, w których umieszcza się żelazne lub mosiężne talerzyki, zwane *brzękadłami*. Niektóre bębny obręczowe, zwłaszcza te pochodzące z Lubelszczyzny, są wyposażone w dodatkowe elementy idiofoniczne, mianowicie w małe dzwonki *janczarki* zamocowane od spodu wewnątrz korpusu. W bębenek można uderzać drewnianą pałką, dłonią lub palcami, można nim również po prostu potrząsać, aby wydobyć tylko dźwięk brzękadeł. Bębny obręczowe wchodziły w skład małych kapel ludowych na Mazowszu, Kurpiach i Mazurach, Ziemi Radomskiej i Kieleckiej, a także na Lubelszczyźnie. **Bębniasta to niemal nieodłączny towarzysz skrzypka.**

Kiedy do kapeli dołączają instrumenty o głośniejszym brzmieniu, takie jak [klarnet](#) czy [harmonia](#), konieczne jest **wzmocnienie dźwięku instrumentu rytmicznego**. Funkcję tę przejmują wówczas [basy](#) albo większy i głośniejszy od obręczówki bęben dwumembranowy, zwany **barabanem**. Na barabanie gra się oburącz, dlatego zwykle instrument wyposażony jest w sznurek lub rzemień ułatwiający trzymanie instrumentu. Brzmienie barabanu, podobnie jak w przypadku bębna obręczowego, często wzbogacane jest przez elementy idiofoniczne. Na korpusie instrumentu mocuje się pręt z mosiężnym talerzem lub *stalką*, czyli trójkątem. Do gry na membranach wykorzystuje się pałkę, a do gry na talerzu lub stalce – metalowy pręt nazywany *cykiem*. Poprzednikiem barabanu był **bęben osznurowany**. Jego nazwa pochodzi od sposobu napinania membran za pomocą sznura ściąganego suwakami.

W ludowej kulturze ziem polskich występuje także bęben pocierany, **burczybas**. Instrument ten, podobnie jak diabelskie skrzypce, jest charakterystyczny dla kultury kaszubskiej. Początkowo pełnił funkcję raczej narzędzia dźwiękowego służącego

do wzniesienia hałasu podczas karnawałowych zabaw, z czasem został jednak włączony do ludowych kapel, w których pełni funkcję basową. Korpus instrumentu ma kształt beczułkowaty, w jego górnym denku znajduje się otwór z zamocowanym pękiem końskiego włosa, drugie denko bywa zastępowane membraną. Na burczybasie gra się poprzez pocieranie włosa mokrymi dłońmi lub rękawicą natartą kalafonią. Pocieranie powoduje drgania membrany lub cienkiego drewnianego denka i wytwarza niski, burczący dźwięk.

Agnieszka GRZYBOWSKA